

Outi Alanko-Kahiluoto vihr

Kirjallinen kysymys kirjailijoiden ja muiden tekijöiden sekä esittävien taiteilijoiden aseman parantamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Koronakriisi on aiheuttanut suuria vaikeuksia koko kulttuuri- ja taidekentälle. Samaan aikaan opetus- ja kulttuuriministeriön valmisteltavana on kirjailijoille ja muille tekijöille sekä esittäville taiteilijoille erittäin tärkeä tekijänoikeusdirektiivin (ns. DSM-direktiivi) kansallinen täytäntöönpano. Kenttään jopa vuosikymmeniksi eteenpäin vaikuttava asia on jäänyt liian vähälle huomiolle.

Tekijänoikeusdirektiivi edellyttää huomattavia parannuksia taiteilijoiden asemaan. Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden on muun muassa varmistettava, että taiteilijoilla on oikeus saada asianmukainen ja oikeasuhteinen korvaus teostensa ja esitystensä käytöstä. Velvoite koskee esimerkiksi kirjailijoiden äänikirjoista saamia korvauksia, jotka ovat tällä hetkellä huolestuttavan pieniä äänikirjojen laajasta suosiosta huolimatta. Jäsenvaltioiden on myös varmistettava, että taiteilijat saavat säännöllisesti ajantasaisia, merkityksellisiä ja kattavia tietoja teostensa ja esitystensä käytöstä.

Suomalaiset tekijöitä ja esittäviä taiteilijoita edustavat järjestöt ovat katsoneet, että velvoitteet voidaan toteuttaa parhaiten kollektiivisella sopimisella. Tekijänoikeusdirektiivin nojalla jäsenvaltiot voivat säätää, että korvaus on asianmukainen ja oikeasuhteinen, mikäli se on vähintään kollektiivisen sopimuksen mukainen. Samoin jäsenvaltiot voivat säätää, että tiedot ovat ajantasaisia, merkityksellisiä ja kattavia, mikäli ne vastaavat vähintään kollektiivisesti sovittua. Lisäksi hallitusohjelmassa mainitaan, että vähimmäiskorvausten määrittelemistä eri taiteenaloilla korvauskäytäntöjen yhtenäistämiseksi selvitetään.

Kentän toimijoita ei ole mahdollista pakottaa sopimaan kollektiivisesti, mutta lainsäädännön keinoin voidaan ohjata tähän voimakkaasti. Kyse on poliittisesta tahdosta ja siitä, halutaanko tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden asemaa aidosti parantaa. Euroopan neuvoston ministerikomitea linjasi joulukuussa 2018, että eurooppalainen kilpailuoikeus ei estä itsensätyöllistäjiä sopimasta kollektiivisesti. Kollektiivinen sopiminen lisää oikeusvarmuutta ja vähentäisi transaktiokustannuksia molemmiin puoliin. Se mahdollistaisi eri alojen erityispiirteiden ja kehityksen huomioimisen mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Suomalainen taide ja kulttuuri eivät ole tuontitavaraa. Valtiolla on erityinen vastuu suomalaisen taiteen ja kulttuurin elinvoimaisuuden edistäjänä. Pohjimmiltaan on kyse siitä, onko suomalaisella kulttuurilla arvoa.

Kirjallinen kysymys KK 737/2020 vp

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mitä hallitus aikoo tehdä, jotta tekijänoikeusdirektiivin vaatimukset toteutuvat Suomessa ja

aikooko hallitus edistää kollektiivista sopimista kirjailijoiden ja muiden tekijöiden sekä esittävien taiteilijoiden aseman parantamiseksi?

Helsingissä 9.10.2020

Outi Alanko-Kahiluoto vihr